

Monumentnummer*: 516872

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 18 september 2000
Kadaster deel/nr 82864/73

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Arnhem		Arnhem		Gelderland			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Cronjéstraat	4			6814 AH	Arnhem		
Cronjéstraat	4 A	A		6814 AH	Arnhem		
Kadastrale gemeente*		Sectie*	Kadastraal object*		Appartement aanduiding		Grondperceel
Arnhem		N					3800

Omschrijving**

Inleiding

WINKELWONING met HEKWERK bestaande uit een winkel, oorspronkelijk een dameshoedenzaak, met bovenwoning, gebouwd ca. 1910 door architect Willem Diehl (1876-1959) in een stijl die invloeden vertoont van rationalisme en Art Nouveau. De winkelwoning sluit aan op het op een wigvormig grondplan gebouwde hoekpand Cronjéstraat 2, eveneens ontworpen door Diehl, en bezit evenals het hoekpand straatgevels aan de Cronjéstraat (noordgevel) en aan de langs het spoorwegtalud lopende Sonsbeeksingel (zuidgevel). De winkelwoning is ook nog zichtbaar vanaf de Zijpendaalseweg, omdat ze boven het hoekpand uitsteekt en aan beide gevels uitkragende erkers bezit. De Cronjéstraat vormt de voornaamste toegang tot de Transvaalbuurt, een wijk uit het eerste decennium van deze eeuw met voornamelijk herenhuizen in Art Nouveau-stijl, waarvan er vele door Diehl zijn ontworpen. Het pand bezit aan de Cronjéstraatzijde een betegelde strook en aan de Sonsbeeksingel een door een smeedijzeren hekwerk omgeven betegelde voortuin.

Omschrijving

WINKELWONING op een rechthoekig grondplan met een afgeschuinde kant aan de Sonsbeeksingel en vier bouwlagen onder een plat dak. De gevels zijn opgetrokken uit in kruisverband gemetselde rode baksteen en worden afgesloten door geprofileerde overstekende

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

houten bakgoten op bewerkte klossen.

De symmetrisch ingedeelde NOORDGEVEL is vier traveeën breed. Op de begane grond bevindt zich een winkelpui op een verhoogde hardstenen plint. De pui bestaat uit een driezijdige inpandige erker, geflankeerd door twee ingangsportieken. De hoekdammen en de portieken zijn bekleed met in kruisverband gemetselde blauw geglazuurde bakstenen. De hoekdammen sluiten aan de bovenzijde af met geornamenteerde hardstenen blokken. De pui-opening wordt afgesloten door een houten hoofdgestel, dat rust op de erker en op in de hoekdammen opgenomen geornamenteerde hardstenen consoles. Het hoofdgestel bestaat uit een fries met verdiept veld, trigliefen en tandlijst en een kroonlijst op consoles, die bestaan uit twee gekoppelde bewerkte cilinders. De erker bevat drie etalageramen in houten kozijnen op bronzen voetjes. Rechts hiervan bevindt zich de winkel deur, een paneel deur met ruit in een kozijn op hardstenen neuten, afgesloten door een bewerkte hardstenen latei met daarboven een bovenlicht. Links van de erker bevindt zich de toegang tot de bovenwoning, een paneel deur met vier ruitjes, een bewerkte hardstenen latei en een bovenlicht. De portieken bezitten hardstenen dorpels en terrazzovloeren.

Op de eerste verdieping bevinden zich vier, door strekken afgesloten, licht getoogde vensters met houten lekdorpels en schuiframen met 9-ruits bovenlichten.

Boven de middelste twee vensters bevindt zich een gemetselde rechthoekige hangende erker op drie zware geprofileerde (kunst)stenen consoles, die weer worden ondersteund door uitkragende gemetselde muurdammen die zich tussen de vensters van de eerste verdieping bevinden en beginnen boven het hoofdgestel van de pui. De erker bezit een met zink gedekt lessenaarsdak tussen de schuin aflopende gemetselde zijanten, die zijn voorzien van gepleisterde afdekplaten. De erker bezit aan de voorzijde een driedelig kozijn met een breed schuifraam in het midden en twee smallere aan weerszijden, voorzien van resp. 12- en 6-ruits bovenlichten. De zijanten van de erker bezitten ieder een smal venster, afgesloten door een geprofileerde kunststenen latei en voorzien van een schuifraam met 6-ruits bovenlicht. Aan weerszijden van de erker bevinden zich twee vensters van hetzelfde type als op de eerste verdieping. De bovenlichten van de ramen op eerste en tweede verdieping zijn nog deels voorzien van groen kathedraalglas.

Op de derde verdieping bevindt zich een loggia over de volle breedte van de gevel, bestaande uit een vierdelige rondboogarcade op drie stenen zuiltjes met kapitelen en geboortestenen. De loggia is voorzien van gepleisterde wanden, een dubbele deur met ruiten, geflankeerd door twee vensters met schuiframen en 8-ruits bovenlichten, waarvan het rechter raam een T-roedenverdeling bezit. In de zijwanden van de loggia bevinden zich twee rondboogvormig afgesloten vensters, waar glas is ingezet.

De noordgevel is voorzien van hoeklisenen die beginnen boven de hoekdammen van de winkelpui en eindigen boven de gootlijn als hoekdammen met een gepleisterde rondboogvormig afgesloten bekroning met een cirkelvormig gat erin.

De ZIJGEVELS zijn, voorzover ze boven de aangrenzende bebouwing uitsteken, vrijwel geheel gepleisterd. De WESTGEVEL wordt afgesloten door een geprofileerde, overstekende bakgoot op bewerkte klossen en bezit links het bovengenoemde rondboogvenster en rechts een venster met schuifraam en 9-ruits bovenlicht. De OOSTGEVEL bezit rechts het bovengenoemde rondboogvenster.

De asymmetrisch ingedeelde ZUIDGEVEL bevat op de begane grond drie en op de verdiepingen twee traveeën. De begane grond bezit in het midden een rondboogvormig afgesloten portiek met in de schuin weglappende zijanten rechts een deur en links een venster met schuifraam, beide voorzien van een veelruits bovenlicht. Voor het portiek ligt een stoep met gemetselde zijmuurtjes met een bepleisterde bovenkant. Het portiek wordt geflankeerd door twee vensters met schuiframen en 8-ruits bovenlichten. Het rechter venster bezit boven het kozijn een gemetseld veld.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De brede linker travee wordt op de eerste en tweede verdieping ingenomen door een twee bouwlagen bestrijkende, segmentvormige erker met een balkon met loggia op de derde verdieping. De erker rust op een zware kwartcirkelvormige gepleisterde console op hardstenen kraagsteen. De erker bezit in op de eerste en tweede verdieping een driedelig kozijn met drie schuiframen, op de tweede verdieping met T-verdeling, en tweedelige bovenlichten resp. met 4- en 6-ruits ramen. Onder en boven de vensters bevinden zich stroken die met leien in maasdekking zijn bekleed. Dit is ook het geval bij de balkonbalustrade. De schuin naar achter in een punt weglopende loggia is witgepleisterd en bezit een vernieuwde dubbele balkondeur met boven- en zijlichten. De loggia wordt afgesloten door een ijzeren balk.

De smallere rechtertravee bezit op de eerste, tweede en derde verdieping een venster met kruiskozijn met enkelruits onderramen en resp. 6-, 9- en 3-ruits bovenlichten. De vensters op de eerste en tweede verdieping bezitten boven het kozijn een gemetseld veld.

Uiterst rechts bevindt zich over de gehele gevelhoogte een afgeschuinde hoekdam, die boven het gootoverstek over gaat in een gepleisterde schoorsteen.

Voor de zuidgevel bevindt zich een kelderingang met strek, veelruits deur en ijzeren raambeschermers. De kelderdeur wordt bereikt via een gemetselde trap. Trap en voortuin zijn omgeven door smeedijzeren hekwerken.

Het INTERIEUR van de winkel is geheel gewijzigd. De bovenwoning bezit nog enkele oorspronkelijke elementen zoals een vestibule met een tochtportaal met paneeldeur en boven- en zijlichten, een trappenhuis met houten trap met eenvoudig geornamenteerde houten trappalen, afwisselend ronde spijlen en planken en geprofileerde leuningen. Verder zijn er nog enkele paneeldeuren in geprofileerde omlijstingen en stootranden op de hoeken van de binnenmuren.

Waardering

WINKELWONING met HEKWERK uit ca. 1910 van W. Diehl.

- Van architectuurhistorisch belang als een goed en redelijk gaaf voorbeeld van een winkel met bovenwoning in een stijl die elementen vertoont van rationalisme en Art Nouveau. De winkelwoning is van architectuurhistorisch belang vanwege de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp zoals een bijzondere hoofdvorm, een gave detaillering en een bijzondere ornamentiek en materiaalgebruik. Het pand is bovendien van architectuurhistorisch belang als onderdeel van het oeuvre van de architect Willem Diehl. Het betreft hier een pand dat in samenhang moet worden gezien met het hoekpand Cronjéstraat 2, de pendant van het "Belderbospand", (Cronjéstraat 1-3/ Zijpendaalseweg 2-4). De drie panden weerspiegelen een ontwikkeling in het werk van Diehl van rijk geornamenteerde Art Nouveau naar een meer sobere variant, die sterk rationalistisch is getint.

- Van stedenbouwkundige waarde vanwege de samenhang met het hoekpand, dat een prominente plaats inneemt op de hoek van de Cronjéstraat, de Zijpendaalseweg en de Sonsbeeksingel en samen met het Belderbospand de "poort" tot de voornamelijk in het eerste decennium van deze eeuw gebouwde Transvaalbuurt vormt, waar een aanzienlijk deel van de herenhuizen door Diehl is ontworpen.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Werk-woonhuis

Functie

Winkelwoning

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument